

Dubravka Bošnjak

PRIKAZ RUKOPISA NAUČNE BIBLIOTEKE U SPLITU

UDK 091:027.53 (497.13 Dalmacija) "12/19"

Stručni članak

Primljeno 20. IV. 1990.

Dubravka Bošnjak
Naučna biblioteka
58000 Split
Zagrebačka 2

Rukopisi su samo dio bogatog fonda Naučne biblioteke, a obuhvaćaju period od XIII do XIV stoljeća do naših dana. Odras su potreba, težnji i sukoba naših naroda kroz proteklo razdoblje, pa pružaju pregled najraznovrsnijih podataka za proširivanje saznanja o kulturnim, ekonomskim, političkim i drugim zbivanjima ovog kraja.

Rukopisne zbirke su dragocjeni izvori koji su uvijek privlačili istraživače kulturne, ekonomske, političke, medicinske i druge povijesti jednog mjesta ili kraja. I rukopisna zbirka Naučne biblioteke u Splitu nudi obilje podataka svima onima koji proučavaju prošlost Splita i Dalmacije sa svih aspekata i omogućuje im da upotpune sliku života i načina življenja naših ljudi u prošlosti.

Rukopisna zbirka Naučne biblioteke¹⁾ nastala je i razvijala se zajedno s ostalim dijelom njezinog fonda. Kroz osamdeset šest godina postojanja Biblioteke, darovima i ostavštinama uglednih građana i ponekih institucija, zatim kupnjom, prikupljen je dovoljan broj rukopisa, pa je formirana posebna zbirka u Odjelu specijalnih zbirki.

Cjelokupni fond rukopisne zbirke razvrstan je u 672 fascikle. Najstarija su tri kodeksa "Brevijar"²⁾, "Evangelistar"³⁾ i "Molitvenik"⁴⁾, a potječu s kraja 13. i 14. stoljeća. Nažalost sva tri su oštećena tako da im nedostaje početak i završetak teksta. "Molitvenik" ili "Liber orationum" nedavno je laminiran i uvezan u kartonske korice s kožnim hrptom, "Evangelistar" se upravo nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu na saniranju, a uskoro će biti saniran i "Brevijar". Ni jedan od navedenih kodeksa nije proučen. Pisani su latinskom goticom, a prekrasni inicijali s crvenim i modrim lombardama ukrašeni su biljnim ornamentima. Sva tri su iz knjižnice Gabinetta di lettura koju je ova Biblioteka naslijedila 1944. godine.

Od iste knjižnice Biblioteka je naslijedila i djelo "Montaneum ecclesiarum Spalatinae civitatis"⁶⁾ iz 1483. godine. Napisano je na pergameni humanističkim kurzivom, a pisalo ga je nekoliko ruku.

Djelo talijanskog humanista Benedictusa de Acoltisa "De bello a Christianis contra Barbaros gesta pro Christi sepulcro et Judaea recuperandis"⁶⁾ potječe iz 15. stoljeća. To je povijesni prikaz prvog križarskog rata. Ovaj kodeks napisan je na pergameni kaligrafskim humanističkim pismom. Sastavljen je od četiri knjige, a na njihovim počecima su zlatni inicijali na modroj podlozi bogato ukrašeni biljnom ornamentikom. Laminiran je i ponovo uvezan poluplatnenim uvezom i kartonskim koricama. Nažalost, kodeks je ponovo oštećen osobito pri završetku teksta.

Iz 16. stoljeća je djelo "Carmina", zbirka latinskih pjesama splitskog humaniste Franje Božićevića pod nazivom "Francisci Natalis carmina".⁷⁾ Ovo je Božićevićev autograf, a obradio ga je i objavio Miroslav Marković.⁸⁾ Godine 1923. napravljen je njegov prijepis i pohranjen je u biblioteci Arheološkog muzeja u Splitu. Božićević je napisao i biografiju svoga prijatelja Marka Marulića. Nalazi se na kraju autografa pod nazivom "Vita Marci Maruli". U 16. stoljeću načinjen je prijepis ovog dijela i nalazi se u biblioteci Sv. Marka u Veneciji.

U ovoj zbirci je šest arabičkih kodeksa iz 15. i 16. stoljeća.⁹⁾ Na arapskom su jeziku i do danas nisu proučeni, samo se zna da neki sadrže odlomke iz Kurana, neki tumačenje Kurana, a za neke nema nikakva objašnjenja.

Manji je dio rukopisnog fonda iz ovog ranijeg razdoblja. Znatno veći je iz razdoblja koje obuhvaća 17. stoljeće i seže do naših dana. To su literarni spisi, povijesni spisi, pisma, razni ugovori, potvrde, opomene, nagodbe i drugo. Pripadali su arhivima pojedinih građana, obiteljskim arhivima ili arhivima nekih institucija, koji su pretežno kao dar ili ostavština pristigli u Naučnu biblioteku.

Među rukopisima koji su bili vlasništvo pojedinih građana u Naučnoj biblioteci je bez sumnje najbogatiji arhiv Ante Trumbića.¹⁰⁾ Trumbić je bio jedna od najistaknutijih političkih ličnosti Dalmaciji na kraju 19. i početkom 20. stoljeća, ličnost čiji se politički utjecaj osjećao i na području cijele Jugoslavije. Gotovo je pet decenija bio u središtu političkih zbivanja, pa je u svom dugogodišnjem vrlo aktivnom političkom djelovanju prikupio obilnu građu. Veliki dio ove građe zajedno s arhivom Stranke prava u Dalmaciji, a kojoj je on bio predsjednik, prema izričitoj želji Trumbića, nakon njegove smrti pohranjen je u Naučnoj biblioteci. Cjelokupna rukopisna građa Trumbićeve ostavštine u Naučnoj biblioteci razvrstana je tematski u 198 fascikala, a sadrži oko 4.500 dokumenata. To su pisma iz njegove bogate korespondencije, prigodni govori, različiti izvještaji i ostalo. Ova arhivska građa u Naučnoj biblioteci obuhvaća razdoblje od 1895. godine do prvog svjetskog rata, a samo fragmentarno od 1920. do 1938. godine tj. do njegove smrti. Ostalo se nalazi u arhivu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i u arhivu Zavoda za povijesne znanosti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Svima onima koji

